

Verimlilik yazıları (4)

EKONOMİDE UFUK TURU

Fatih Özatay

fatih.ozatay@etu.edu.tr

Her ülkede aynı sektörde çalışan şirketlerde büyük verimlilik farkları olduğunu gösteren çalışmalar var. Hatta aynı teknolojiyi kullanan fabrikaların bile verimlilikleri arasındaki fark fazla olabiliyor. İktisatta belli bir alanda yapılan çalışmaları sistematik bir biçimde özetleyen, bulgularını karşılaştıran, yanıt bekleyen soruların neler olduğunu belirten, konunun uzmanlarına yazdırılmış 'yazın tarama' makalelerine yer veren önemli bir dergi var. Burada 2011 yılında yayınlanan "Verimliliği ne belirler?" başlıklı yazının girişinde iki örnek yer alıyor. İlki ABD'den. Verimlilik dağılımının yüzde 90'lık diliminde yer alan şir-

ketlerin verimlilik düzeyleri, yüzde 10'luk diliminde yer alanlarınkilerin iki katı olarak hesaplanmış. Çin'de ise bu oranın beşe kadar çıktığını bulan çalışmalar var.

Kıssadan hisse, aynı endüstri kollarında büyük verimlilik farkları olabiliyor. Kullanılan teknolojiyi değiştirmek, Ar-Ge ile yeni teknolojiler geliştirmek önemli ama mevcut teknolojiyi kullansa da bunu 'yüzüne gözüne bulaştırarak' yapan şirketlerin çok sayıda olduğu gerçeği de ortada. Bu çerçevede tekil şirketlere gelişmiş mühendislik yöntemleriyle 'dokunmak' büyük önem kazanıyor. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının 'Model Fabrika' uygulaması var. Bu çerçevede organize sanayi bölgelerinde kurulan tesislerde eğitmenler şirketlerden gelen kursiyerlere eğitim veriyorlar. Sonra eğitmenler ile kursiyerler, kursiyerlerin fabrikalarına gidip uyguluyorlar. Anladığım kadarıyla, 'yalın (lean)' yöntemi kullanılıyor. Bu dizinin bir önceki yazısında bu yönteme ChatGPT'ye dayanarak yer vermiştim. Şöyleydi: "Lean" yönteminin öncüsü Toyota şirketiymiş. Yön-

tem, yaratılan değeri en çoğa çıkarmak, israfı ise en aza indirmek ilkesinden hareket ediyor. Üzerinde durulan israf çeşitleri şu alanlarla ilgili: Aşırı üretim, bekleme, nakliye, fazladan işlem, stok, iş akımı ve hatalı üretim."

Şimdilik sekiz şehirde bu merkezlerden kurulmuş. Altı şehirde daha kuruluyormuş. **Ankara Sanayi Odası** internet sayfasında Ankara'daki merkezde bugüne kadar on bir program yapıldığı belirtiliyor. "Öğren ve Dönüş Programı" deniliyor. İlkine sekiz şirket iştirak etmiş. Her bir fabrikanın saptanan sorunları ve sorunların nasıl çözüldükleri internet sayfasında özetleniyor. Uygulamadan yararlananlar arasında yedi yüz kişinin çalıştığı büyük bir döküm fabrikası da var kırk kişi ile boya üreten bir fabrika da. İlki 56 ikincisi ise 10 ülkeye ihracat yapıyor. Önemli verimlilik artışları raporluyorlar. Mesela boya fabrikası günlük üretiminde yüzde 83 artış olduğunu belirtiyor. Son programa ise beş fabrika katılmış. İkisi Ankara dışından. Biri 1000 kişiden fazla çalışması olan bir seramik fabrikası.

Yüzde 21 ekipman verimliliği artışı ölçülmüş. Otuz çalışanlı bir mikrofiber bez üretimi yapan fabrikada ise çalışılan saat başına yüzde 230 artıştan söz ediliyor. İnanılmaz.

Raporlanan verimlilik artışlarında abartma yoksa -kaldı ki indirim yapılsa da artışlar hala yüksek - başarılı bir uygulama olarak görünüyor. Bu çalışmalara 2015 yılında başlanmış. Modern fabrikaların ilki Ankara ve Bursa'da 2019'da faaliyete geçmiş. Üçüncüsü Mersin'de ve 2021 yılında. Kıscası oldukça yeni bir uygulama. Ankara örneğinden yola çıkarak hem program sayısının hem de her programa katılan şirket sayısının fazla olmadığı söylenebilir. Demek ki alınacak mesafe var. Devletin finansman desteği artırılabilir. Katılım sayısını yükseltmek üzere teşvikler verilebilir. Elbette yeterli sayıda eğitmen bulmak da önemli.

Meraklısına not. Yazının başında sözünü ettiğim makalenin künyesi şöyle: C. Syverson, 2011. What determines productivity? Journal of Economic Literature, 49(2), 326-365.

İş dünyası memnun

Reel kesime yeni yılda yaklaşık 562 milyar liralık sübvansiyon sağlanması planlanırken, söz konusu destekler iş dünyası temsilcilerince memnuniyetle karşılandı.

2025 yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi'nden yapıldığı derlemeye göre, reel sektör

Ankara Ticaret Odası (ATO) Başkanı Gürsel Baran, konuya ilişkin yaptığı değerlendirmede, reel kesim destekleri için ayrılan yaklaşık 562 milyar liralık kaynağın iş dünyası açısından olumlu ve güçlü bir sinyal olduğunu söyledi. Söz konusu destekleri "iş dünyası açısından

duyduğunu vurgulayarak, KOBİ'lere yönelik daha kapsayıcı, iş gücü piyasasının dengesini gözeten, iyi analiz edilmiş seçici kredilerin devreye alınmasını beklediklerini söyledi. Kamu bankalarının bu süreçte devreye girerek yüksek faizlerden ötürü finansmana erişimde yaşanan

istihdamı gözeten ve büyümeyi hedef alan bir yaklaşımla hareket edelim. Şirketlerimizin nakit akışı nedeniyle kapanmaya varan sıkıntıları yaşamasına müsaade etmeyelim. Bütçede yer alan destek kalemlerinin iş dünyası için ne kadar önemli olduğunun farkındayız. Ekonomimizin tüm kesimlerinde finansman sorunlarının çözülmesi, istihdamın artırılması ve ticaretin canlanması için atılacak her adımı destekliyoruz. Türkiye'nin güçlü üretim kapasitesi ve dinamik iş gücüyle enflasyonla mücadele sürecinde başarıya ulaşacağına olan güvenimiz tam."

"Sanayiciye can suyu"

Ankara Sanayi Odası (ASO) Başkanı **Seyit Ardic** da 2025 yılı bütçesinde reel kesimine yönelik desteklerin yıllık bazda yüzde 50 arttığını söyledi. Enflasyonun sanayicileri önemli ölçüde etkilediğini anlatan Ardic, şöyle devam etti: "2025 yılı bütçesiyle açıklanan reel kesime yönelik destekler, sanayicilerimiz, özellikle de KOBİ'lerimiz için can suyu niteliğindedir. Sanayicilerimizin finansman maliyetlerinin yüksek olduğu ve finansmana erişiminin zorlaştığı bu dönemde açıklanan desteklerin yerinde ve önceliklendirilmiş plan dahilinde dağıtımı kritik önemdedir." Ardic, 2025 yılında verilecek desteklerin, sanayicinin üretim, ihracat ve istihdam kapasitesine önemli katkılar sağlayacağına dikkati çekerek, şöyle konuştu: "Özellikle KOBİ'ler için özel kredi destek mekanizmalarının devreye girmesi, üretimin devam edebilmesi ve büyümenin sürdürülebilmesi açısından şarttır. 2025'te dezenflasyon sürecinin hızlandırıldığı ve desteklerin etkisiyle firmalarımızın rekabet ve verimlilik odaklı bir yapıya geçtiği bir dönem olmasını umuyorum." AA

destekleri, "yatırım, istihdam, üretim ve ihracat" odağıyla sürdürülecek. Bu kapsamda Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) işveren prim ödemeleri için 223 milyar lira, tarımsal krediler sübvansiyonuna 160 milyar lira, Halkbank esnaf kredileri desteği için 60 milyar lira, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı teşvik ödemeleri için 32 milyar lira, mesleki eğitim kapsamında ödenen devlet katkısı için 30 milyar lira, ihracat başta olmak üzere diğer reel sektör destekleri için 57 milyar lira kaynak ayrıldı.

"Ticaretin canlanmasına katkı sağlayacak"

umut verici" olarak nitelendiren Baran, "Hükümetimizin esnafa sunduğu 60 milyar liralık kredi desteği, piyasalarda nakit akışını rahatlatacak ve ticaretin canlanmasına katkı sağlayacaktır. Ancak burada odalarımıza kayıtlı gerçek kişi şahıs işletmelerinin ve KOBİ'lerimizin finansmana erişimde yaşadığı sıkıntılara da dikkat çekmek gerekiyor." dedi. Baran, ticaret odalarına kayıtlı tüccarların da yeni yatırımlara yönelebilmeleri, mevcut pazarlarını koruyabilmeleri, istihdam kapasitelerini ve ticaret hacimlerini artırebilmeleri için uygun finansman olanaklarına da ihtiyaç

sıkıntılar hafifletmesini arzu ettiklerini dile getiren Baran, şunları kaydetti: "Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı teşviklerine ayrılan kaynaklar, imalat sanayimizi güçlendirme adına önemli bir adım olsa da bu desteklerin kapsamının genişletilmesi gerektiğine inanıyoruz. Türkiye'nin üretim gücünün artırılması, sadece ihracat pazarlarına değil, iç ticaretin desteklenmesine de bağlıdır. İç piyasadaki ticaret erbabına yönelik can suyu niteliğinde yeni teşvik ve desteklerin devreye alınması gerektiğine inanıyoruz. Enflasyonla mücadeleden taviz vermeden

ASO: Kadın iş gücü önemli

Ankara Sanayi Odası (ASO) koordinatörlüğünde çalışmalarını sürdüren TOBB Ankara İl Kadın Girişimciler Kurulu 'Yeni Çalışma Yılı Açılış Toplantısı'nı ASO ev sahipliğinde gerçekleştirdi. **Ankara Sanayi Odası Seyit Ardic**, "Kadınların iş gücüne katılımını, girişimci kadınlarımızın sayısını artırmadan kalkınma hedeflerimize ulaşmamız mümkün değildir" dedi. (İHA)

